

Često smo se u posljednje vrijeme pitali odakle mu ta silna snaga i čudna energija. Bio je heroj u dugogodišnjoj revolucionarnoj borbi, ostao je heroj do posljednjeg daha.

Njegovo bogato revolucionarno djelo duboko je ugrađeno u naše društveno biće, u temelje naše zajednice, i zato je ono trajno. A njegov svijetli lik služioće generacijama, kao nadahnuće i primjer dosljednog komunista, neumornog revolucionara i divnog čovjeka.

Neka je slava i hvala drugu Edvardu Kardelju.

Saopštenje Predsedništva SFRJ i Predsedništva Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije

Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija, Savez komunista Jugoslavije, radnička klasa, radni ljudi, narodi i narodnosti naše zemlje izgubili su svoga velikog sina — druga Edvarda Kardelja, člana Predsedništva SFRJ i Predsedništva CK SKJ, državnika, revolucionara, narodnog heroja, junaka socijalističkog rada, naučnika i mislioca. Neumitna smrt otrgla je iz naših redova velikana socijalističke revolucionarne misli i prakse, čije će delo zauvek ostati jedno od najdragocenijih nasleđa naše borbe za socijalizam i socijalističko samoupravljanje, osvetljavajući kao neugasiva baklja dalje puteve ka konačnom oslobođenju rada, radničke klase, naroda i čoveka.

Član KPJ i SKJ više od pet decenija, prvi saborac druga Tita još od 1934. godine, član Centralnog komiteta KPJ od 1937. godine, drug Edvard Kardelj je u najvećoj mogućoj meri oličavao komunistu i revolucionaru u istoriji naše Partije sa drugom Titom na čelu, ispunjenoj neprekidnim teškim bitkama, ali i odlučujućim pobedama u borbi za stvar nacionalne i ljudske slobode i nezavisnosti, za stvar revolucije i socijalizma, za mir i društveni napredak u svetu.

Tim plemenitim ciljevima drug Kardelj je darovao celog sebe i ceo svoj život do poslednjeg daha — nepokolebljivost i neumorno pregalaštvo revolucionara, duboko razumevanje unutrašnjih zakonitosti i pokretačkih snaga društvenog kretanja, blistavi i prodorni um velikog marksističkog teoretičara, vizionarsku snagu i smelost stra-

tega revolucionarnog razvoja, doslednog humanistu i demokratu, koji je predrasudama o svemoći države suprotstavljao širinu i snagu svesnih, organizovanih, samoupravljačkih narodnih masa kao odlučujućeg nosioca društvenog progressa.

Smrt druga Kardelja predstavlja jedan od najtežih gubitaka koji je naša Partija pretrpela za svih ovih šezdeset godina svoga postojanja i revolucionarnog delovanja. Zato vest o njegovom odlasku iz naših borbenih redova tako duboko i bolno odjekuje u srcima i svesti svih naših ljudi, u njegovoj rodnoj Ljubljani i Sloveniji, u čitavoj Jugoslaviji, kod svih naših naroda i narodnosti.

Svojim životom i radom drug Kardelj je decenijama naoružavao naš revolucionarni pokret i njegove borce onim saznanjima i sredstvima koja su im pomagala da proniknu u objektivne zakonitosti razvoja društva i da u njima traže polaznu osnovu svojih akcija u pravcu revolucionarnih društvenih promena. Njegovi teoretski radovi ugrađeni su u osnovu idejno-političke platforme Saveza komunista i svih organizovanih snaga socijalističke svesti i stvaranja u njihovoj svakodnevnoj borbi za socijalizam.

Više od pet decenija drug Kardelj predano i stvaralački potvrđuje revolucionarnu i humanističku ličnost borca za socijalizam i ljudsku sreću, nalazeći se u prvim redovima revolucionarnih bitaka kojima su radnička klasa, narodi i narodnosti Jugoslavije, pod rukovodstvom KPJ s drugom Titom na čelu, izveli oružanu revoluciju i uspostavili istinsku narodnu vlast, izgrađujući novo socijalističko i demokratsko društvo, nezavisnu i samoupravnu zajednicu slobodnih ljudi i zbratimljenih naroda.

U toj veličanstvenoj borbi našeg revolucionarnog pokreta drug Kardelj je od rane mladosti dao sve svoje umne snage, svu svoju neiscrpnu stvaralačku energiju. Dao je neprocenjivi prilog u stvaranju politike i svih bitnih odluka naše Partije otkako je drug Tito na njenom čelu, od Pete zemaljske konferencije KPJ i Petog kongresa KPJ do donošenja Programa SKJ, sve do Jedanaestog kongresa SKJ. Ona je ugrađena u sva suštinska opredeljenja radničke klase, naroda i narodnosti naše zemlje, počev od sudbonosne 1941. godine i tokom herojske oslobodilačke epopeje, od odluka Osvobodilne fronte i AVNOJ-a, od prvog našeg Ustava 1946. do Ustava SFRJ 1974. i Zakona o udruženom radu.

Revolucionar-političar, drug Kardelj je istovremeno bio i revolucionar-vojn timer. Duboko povezujući marksističku teoriju sa revolucionarnom praksom, dao je krupan doprinos poredonosnom toku naše narodnooslobodilačke borbe i socijalističke revolucije.

Drug Kardelj je uvek s ponosom isticao da su jugoslovenski narodi i narodnosti svojom socijalističkom revolucijom uspeli da izgrade socijalističku državnu zajednicu koja je dovoljno snažna da u današnjem svetu u kome se narodi još uvek suočavaju sa imperijalizmom i hegemonizmom može zaštititi svakog od njih i sve zajedno, njihovu nacionalnu nezavisnost i slobodno odlučivanje o putu socijalističke izgradnje koji su odabrali.

Izuzetni doprinos drug Kardelj je dao međunarodnoj afirmaciji socijalističke Jugoslavije, obezbeđenju njene nezavisnosti, izgradivanju naše spoljne politike, borbi za ravnopravne i demokratske, političke i ekonomske odnose među narodima i državama, razradi idejnih i teorijskih osnova politike nesvrstavanja, kao i prevazilaženju preživelih oblika odnosa u radničkom pokretu u svetu i afirmaciji principa nezavisnosti, samostalnosti, ravnopravne i dobrovoljne saradnje i solidarnosti komunističkih, socijalističkih i progresivnih partija i pokreta, nemešanja u unutrašnje stvari drugih i odgovornosti partija i pokreta pred svojom radničkom klasom i narodom.

Drug Kardelj je razvijao teoriju i praksu izgradnje naše narodne vlasti kao posebnog oblika diktature proletarijata i organizovanja bratske zajednice ravnopravnih naroda i narodnosti Jugoslavije. Teoriju nikad nije odvajao od društvene prakse, a svako rutinerstvo i prakticizam bili su mu strani. U svojim teoretskim radovima i praktičnoj delatnosti u izgradnji novih društvenih odnosa uvek su mu polazne osnove bile svest o istorijskoj misiji radničke klase i duboka vera u stvaralačku snagu narodnih masa, vera u čoveka. Otuda i njegovo duboko osećanje nužnosti demokratskog razvoja socijalizma na osnovama samoupravljanja i o stvarnoj ulozi države radničke klase kao instrumenta vladavine same te klase, a ne vlasti u njeno ime. Na tome se zasniva njegova dosledna, trajna i energična borba protiv svih oblika birokratskog izopačavanja uloge i funkcija vlasti u socijalističkom društvu. Zato je on stalno naglašavao kontinuitet u demokratskom, samoupravnom razvoju našega društva radi stvaranja takve socijalističke samoupravne društvene zajednice u kojoj će čovek biti oslobođen kako eksploatacije, tako i potčinjavanja bilo kakvom monopolu.

U svojim naučnim radovima, kao i u konkretnom regulisanju društveno-političkih i društveno-ekonomskih odnosa, on je polazio od Marksovih shvatanja komune kao konačno pronađenog oblika oslobođenja rada, dajući krupan doprinos i praktičnoj izgradnji našeg komunalnog sistema. On takođe svestrano razrađuje delegatski sistem kao novi oblik organizovanja i odlučivanja radničke klase i

svih radnih ljudi u vršenju vlasti i upravljanju društvenim poslovima. Drug Kardelj je smatrao da takvo organizovanje društvenog odlučivanja treba da zameni klasični parlamentarno-predstavnički sistem, koji u suštini predstavlja oblik monopola u političkom odlučivanju, otuđenom od radnih ljudi.

Ogromna je uloga druga Kardelja u izgradnji naše zajednice slobodnih i ravnopravnih naroda i narodnosti. Već od prvih dana svoje revolucionarne aktivnosti on je uočio značaj rešavanja međunarodnih odnosa na osnovama marksističkog učenja o nacionalnom pitanju. Polazeći od toga da se međunarodni odnosi u jednoj višenacionalnoj zemlji mogu da zasnivaju samo na nezavisnosti, nacionalnom samoopredeljenju i ravnopravnosti svih naroda — što je bila platforma Partije, posebno razrađena i sprovedena po dolasku druga Tita na čelo Partije — drug Kardelj se u izgradnji naše federativne zajednice svestrano zalaže za doslednu primenu tih principa u praksi. Dao je veliki doprinos i doslednom socijalističkom rešavanju međunarodnih ekonomskih odnosa u federativnoj Jugoslaviji, ističući posebno vezu doslednog ostvarivanja nacionalne ravnopravnosti u oblasti ekonomskih odnosa s razvijanjem samoupravljanja, s ovladavanjem radnog čoveka sredstvima, uslovima i rezultatima svoga rada.

Revolucionarno stvaralaštvo druga Kardelja došlo je do punog izražaja i na polju razvoja društveno-ekonomskih odnosa i materijalnog razvoja naše socijalističke zajednice. Naročito je značajan njegov doprinos marksističkom naučnom fundiranju društveno-ekonomskih odnosa izraženih u ustavnim promenama iz 1971. i 1974. godine i dalje razrađenih Zakonom o udruženom radu i drugim zakonima o našem društveno-ekonomskom sistemu. Njihova je suština u tome da neposrednim spajanjem rada s upravljanjem sredstvima za proizvodnju u društvenoj svojini neposredni proizvođač postaje gospodar svoga rada, njegovih uslova i rezultata, te da na toj osnovi ovladava i celinom odnosa u društvenoj reprodukciji.

Drug Kardelj je neprekidno i neumorno, rukovodeći se naučnom mišlju Marksa, Engelsa i Lenjina, tragao za sve dubljom i potpunijom istinom o savremenom društvu — pre svega jugoslovenskom socijalističkom samoupravnim društvu, o njegovim protivrečnostima, kao i o klicama i snagama novog. Angažovanje druga Kardelja je izrazito obeleženo temeljitom marksističkom analizom tih situacija, otkrivanjem njihovih dubljih uzroka, traženjem rešenja i formulisanjem neposrednih i dugoročnih akcija. Umom i strašću velikog revolucionarnog borca brzo i sigurno je otkrivao opasnosti koje našem

radničkom pokretu i izgradnji socijalističke samoupravne demokracije prete od ostataka klasnog neprijatelja, od etatističko-birokratskih i tehnokratskih, pseudoliberalističkih i nacionalističkih snaga, od malograđanskog levičarenja, anarhizma i drugih antisamoupravnih i nedemokratskih tendencija.

Celokupnim svojim revolucionarnim delom drug Kardelj je davao ogromni lični doprinos stvaralaštvu naše revolucije a istovremeno stalno podsticao kreativni, istraživački i kritički odnos Saveza komunista i svih progresivnih snaga prema socijalističkoj samoupravnoj praksi. Bitna obeležja toga odnosa su za druga Kardelja antidogmatska usmerenost istraživanja, smelost u traganju za istinom, kritičnost prema praksi i dosegnutim saznanjima. Njegovi vizionarski pogledi u budućnost, u novo veliko sutra, dugo će osvetljavati puteve naše borbe za konačno ostvarenje ciljeva naše revolucije.

Delo druga Edvarda Kardelja, ugrađeno u dostignuća naše revolucije i stremljenja Saveza komunista, radničke klase i radnih ljudi, svih naših naroda i narodnosti mogao je da stvori samo čovek koji je izrastao iz radničkog pokreta i koji je svaki atom svojih moći neprekidno angažovao za ciljeve i ideale radničke klase za koje se svesno opredelio već u mladosti i ostao im bezgranično veran kroz ceo svoj život.

Njegova revolucionarna ličnost postala je izraz progresivnih stremljenja radničke klase i čoveka i na svim istorijskim prekretnicama stvaralački uticala na donošenje takvih progresivnih i humanističkih odluka koje su našoj revoluciji donosile nove uspehe i nove pobede. Drug Edvard Kardelj svojim životom, borbom i stvaralaštvom simbol je neiscrpne snage našeg revolucionarnog pokreta, naše epohe — epohe nacionalnog i ljudskog oslobođenja, epohe socijalističke revolucije i socijalističkog samoupravljanja.

Kao što se i sam s pravom ponosio istorijskim tekovinama naše revolucije, tako su i radni ljudi Jugoslavije s pravom ponosni na njegovu istorijsku ličnost i revolucionarno delo, na svog heroja narodnooslobodilačkog rata i junaka socijalističkog rada druga Edvarda Kardelja. Njegovim revolucionarnim likom i delom inspirisaće se i današnje i buduće generacije naše zemlje i svi oni koji se bore za slobodu, progres, mir i ravnopravnost ljudi i naroda u celom svetu.